

"Mülk ile melekût arasındaki hicap ne kadar incedir, aralarındaki mesâfe ne kadar büyüktür! Dünya ile âhîret arasındaki yol ne kadar kısa ve ne kadar uzundur. İlim ile cehil arasındaki hicap ne kadar lâtif ve ne kadar kalındır!.." İzah eder misiniz?

"Fesühânallah! Mülk ile melekût arasındaki hicap ne kadar incedir, aralarındaki mesâfe ne kadar büyüktür! Dünya ile âhîret arasındaki yol ne kadar kısa ve ne kadar uzundur. İlim ile cehil arasındaki hicap ne kadar lâtif ve ne kadar kalındır! İman ile küfür arasındaki berzah ne kadar şeffaf ve ne kadar kesiftir! İbadet ile mâsiyet arasındaki mesafe ne kadar kısadır! Halbuki araları cennet ile nârın araları kadardır. Hayat ne kadar kısa, emel ne kadar uzundur! Evet, hal ile mâzi arasında öyle ince bir perde vardır ki, ruhun mâzi cihetine geçmesine mâni değildir; cesede nisbeten bitmez bir mesafedir."(1)

İnsan iki yönlüdür. Birisi latif, diğeri kesif, birisi nurani, diğeri cismani, birisi maddi, diğeri manevi vs... İşte letafet, nuraniyet ve maneviyat yönünden her şey çok yakın ve kısa iken, kesafet, cismaniyet ve maddiyat açısından her şey çok uzak ve uzundur.

Hele ki insan ibadet ve iman ile ruhaniyet derecesine ulaşmış ise, maddi ve cismani bütün kayıtlar ortadan kalkar. Âdeta mazi ile müstakbel hazır zaman hükmüne geçer. Bu yüzden ruhun derece-i hayatı çok geniş ve kayıtlardan azade denilmiştir. Tam nuraniyet kazanan Peygamber Efendimizin (asm) mübarek bedeni bir anda mi'raça gidip gelmiş ve yüzlerce yılda bitirilemeyecek manevi seyahati bir an-ı seyyalede yapıp gelmiştir.

Bu ince ve latif hakikatleri akla yaklaştırmak için bazı örnekler verelim. Mesela; insanın bedeni cismani ve maddi olduğu için, Türkiye'den Çin'e gitmesi müddet ve zaman ister; ama insandaki hayal ve fikir duyguları nurani ya da ona yakın bir latife olduğu için, bir anda zamansız gider gelir. Çin, insanın bedeni için çok uzak iken, hayal ve fikir için gayet derecede yakındır. Hem uzak hem yakın tabirlerini bu kapsamda değerlendirebiliriz.

İlim ile cehil arasındaki perde imana bakar. İlim imana ram olursa, o zaman her şey açılır ve berraklaşır. Aynı ilim küfre ram olursa, bu kez her şey zulûmata gark olur.

İman etmek ile etmemek ince bir zar gibidir, bir an-ı kalptir. O an-ı kalp insanın dünyasını ya aydınlığa boğar ya da karanlığa.

İman ile bakıldığında maddi sebepler, arkasını gösteren şeffaf bir perde olurken, küfür ile bakıldığında, maddi sebepler katı ve mat bir perde olup, ahireti ve gaybi alemleri örtüyor.

İhlas ile namaz kılındığında sevap, riya için kılındığında günah oluyor.

Demek günah ile sevap arası çok yakın, adeta bir niyet zarı var aralarında. Halbuki ihlas ile kılınan namaz cennete, riya ile kılınan namaz ateşe götürüyor. Ama hakikatte cennet ile cehennem arası çok uzaktır.

"Fesübhanallah! Mülk ile melekût arasındaki hicab ne kadar incedir, aralarındaki mesafe ne kadar büyüktür."

Buradaki mesafe, mahiyet olarak uzaklığı ifade eder.

Mülk bir şeyin dış cihetine, **melekût** ise iç cihetine deniliyor. Mesela, insanın bedenine mülk, ruhuna melekût diyebiliriz. Ruh ile beden arasında mahiyet olarak çok büyük bir fark var. Bu yönleriyle birbirlerinden çok uzak olan iki şey gibidirler. Ama aralarında çok ince bir perde vardır. Ruhumuz bir yöne bakmak ister istemez yüzümüz hemen o yöne döner.

Aynı şekilde, toprak mülk, yer çekimi kanunu ise melekût oluyor. Birbirlerine bir yönüyle çok yakındırlar. Ama mahiyet olarak, toprakla yer çekimi arasında çok uzun bir mesafe vardır.

"Dünya ile âhiret arasındaki yol ne kadar kısa ve ne kadar uzundur."

Dünya ve ahiret denilince, arada çok uzun bir mesafe olduğu sanılıyor. Halbuki ölümlü bu mesafe bir anda kısalıyor. Bir şehirden diğerine gitmek birkaç saat alırken, insan bir kaza geçiriyor ve bir sonraki şehre varamadan bir anda ahiretin ilk menzili olan kabir âlemine, berzah memleketine geçiyor.

"İlim ile cehil arasındaki hicab ne kadar latif ve ne kadar kalındır."

İlk okula yeni başlamış bir çocuk için, meselâ, yirmi beş ile seksen altıyı çarpmak çok büyük bir meseledir. Arada çok kalın bir perde vardır. İleri yıllarda bu kalın perde latifleşir ve ortadan kalkar.

"İman ile küfür arasındaki berzah ne kadar şeffaf ve ne kadar kesiftir."

"Bir harf kâtipsiz olmaz. Bir iğne ustasız olmaz." cümleleri, iman ile küfür arasındaki perdenin çok şeffaf olduğunu ifade eder. Yani, bu kadar bir bilgi sahibi olan insanın, kendini ve içinde yaşadığı âlemi sahipsiz, **Hâlık'sız**, tesadüfen var olmuş, değersiz şeyler olarak kabul etmesi düşünülemez. Perde bu kadar ince, bu

kadar şeffaf. Ama bir cama çok ince bir boya bile vurulsa, artık her şeyin görünmesine engel olması gibi, insanın akli ve idraki de günahlarla, isyanlarla, batıl itikatlarla, kesif propagandalarla adeta perdeleniyor, imanla küfür arasındaki berzah katılaşıyor, kesifleşiyor. Çok açık hakikatler artık görünmez oluyor.

"İbadetle masiyet arasındaki mesafe ne kadar kısadır. Halbuki araları cennet ile nârın araları kadardır."

Bütün emir ve yasaklar, bütün helal ve haramlar buna misal olarak verilebilir. Sadece bir örnek vermekle yetinelim:

İnsan İslam'ın güzelliklerini anlatırken de konuşuyor, başkalarını yoldan çıkarmak için telkinde bulunurken de... Her ikisi de konuşma... Aradaki mesafe çok kısa, yok gibi bir şey... Ama, bu iki konuşma arasında, manen, cennet ile cehennem kadar uzun bir mesafe var... **Birincisi cennet meyvesi verirken, ikincisi insanı cehenneme götüren alevli bir yol oluyor.**

"Hayat ne kadar kısa, emel ne kadar uzundur."

Hayatın ne kadar kısa olduğunu, maziye nazar ettiğimiz zaman çok net görüyoruz. İnsan yirmi yaşında iken maziye bakıyor; yirmi sene bir an gibi geçmiş... Kırkında yine bir an, altmışında yine bir an gibi geçmiş...

İnsan bunu gördüğü ve çok iyi bildiği halde, dünyaya çalışırken çok uzun emeller besler. Yetmişinde bir ihtiyar, yüz sene daha yaşayacakmış gibi uzun emeller besler... İstikbale yatırımlar yapar. Bu da Allah'ın ayrı bir ihsanıdır ve insandaki beş batınî duygudan biri olan kuvve-i vehmiyenin de önemli bir görevidir.

Vehim, "olmayan şeyleri var gibi görmek" olarak bilinir ve evhamlı olmak, insanlar arasında yadırganır. Ama bu duygu, gerçekte, insana dünya hayatını sevdirebilir ve ona şevk ile çalışmasını sağlar. Kuvve-i akliye, bu çalışmanın ölçülü olması, ahiret yurdu için daha büyük yatırımlar yapması gerektiğini telkin eder.

İmanın altı rüknüne inanan bir insan, İslâm'ın beş şartını da hakkıyla yerine getirmek üzere, nefsinin ve onun yanlış yönlendirdiği kuvve-i vehmiyesini doğru yola sevk etmek, faydalı sahalara yönlendirmek üzere manevî bir cihat içine girer. Dünyayı ebedî sanıp, bütün himmetini ona sarf etmek isteyen nefse şu mesajı verir:

"Hem namaz kılanın diğer mübah dünyevi amelleri güzel bir niyetle ibadet hükmünü alır."(2)

Nefsine, **"Dünyaya çalışma."** demez; **"Dünya işlerini ahirete bir tarla, bir ticaret vesilesi yap."** der.

“Zengin olmayı yine iste, ama şehrin en zengini olayım, lüks bir hayat süreyim niyetiyle değil, zengin olup zekât ve hac görevlerimi de yerine getireyim, sadaka vereyim, İ’la-yı kelimetullah için çalışanlara ben de malımla, iştirak edeyimniyetiyle iste.” der.

Makam sahibi olmak istiyorsan, yine böyle güzel bir niyetle iste...

O zaman hem kuvve-i vehmiye tatmin, hem de kuvve-i akliye memnun olmuş olur. Bu iki his böylece barışır ve aynı mukaddes gaye için birlikte çalışırlar.

İslâm dini, en fakir bir insana bile, çok sadaka vermenin imkânını getirmiştir:

Allah için bir hastayı ziyaret etmek, sadakadır.

Yerdeki bir taşı, insanlara zarar vermesin niyetiyle kaldırmak, sadakadır.

Güler yüz göstermekle bir Müslüman’ın gönlünü hoş etmek, sadakadır.

Böyle nice sadaka yolları var, ama hepsinin temel şartı: **Güzel niyet.**

Yaptığını ibadet bilerek, sevap bilerek, rızaya ermenin bir vesilesi bilerek yapmak...

Aynı işleri, gösteriş için yahut menfaat için yapmanın ahiret namına hiçbir faydası olmaz; çünkü niyet güzel değildir.

"Evet, hal ile mazi arasında öyle ince bir perde vardır ki, ruhun mazi cihetine geçmesine mani değildir. Cesede nisbeten bitmez bir mesafedir."

Dünü ve elli sene öncesini düşünelim. Fikrimiz her ikisine de aynı kolaylıkla ulaşır. Birincisinde perde ince de ikincisinde kalın değildir... Zaman kaydına girmeyen insan ruhu, mazinin her köşesine aynı kolaylıkla ulaşır. Ceset için bir gün öncesine gitme kapısı artık kapanmıştır.

Kapı komşumuzu düşünmekle en uzak beldedeki dostumuzu hatırlamak arasında ruh için bir fark yoktur. Ama **“Cesede nisbeten bitmez bir mesafedir.”**

Dipnotlar:

(1) bk. [Mesnevi-i Nuriye, Şemme.](#)

(2) bk. [Sözler, Dördüncü Söz.](#)